

Leernetwerk programmatisch toetsen: portret Master Ontwerpen van Eigentijds Leren Hogeschool Arnhem en Nijmegen

Nienke Boere (Hogeschool Utrecht)
Linda Jakobs (Hogeschool Arnhem en Nijmegen)
Marlies Vos (Hogeschool Utrecht)
Tamara van Schilt-Mol (Hogeschool Arnhem en Nijmegen)
Liesbeth Baartman (Hogeschool Utrecht)

 **HOGESCHOOL
UTRECHT**

HAN_

platform
Leren van toetsen

Voorwoord

Deze portretten zijn gebaseerd op interviews die afgenomen zijn met de deelnemers van het landelijk leernetwerk programmatisch toetsen tussen mei 2021 en juli 2022. Elk portret vertegenwoordigt één en soms meerdere opleidingen die programmatisch toetsen aan het ontwikkelen of aan het implementeren zijn. En elk portret laat een momentopname zien, het geeft weer hoe ver een opleiding op dat moment was in de ontwikkeling of implementatie van programmatisch toetsen. Met de portretten willen we inzicht geven in welke keuzes opleidingen maken wanneer ze programmatisch toetsen inzetten of willen inzetten, om zo andere opleidingen te helpen of te inspireren. In de portretten zijn er dan ook geen goede of foute keuzes, het zijn voorbeelden van programmatisch toetsen in het hbo.

Refereren naar dit document kan op de volgende wijze:

Boere, N., Jakobs, L., De Vos, Van Schildt-Mol, T., Baartman, L. (2022, Juni), *Leernetwerk programmatisch toetsen: portret Master Ontwerpen van Eigentijds Leren Hogeschool Arnhem en Nijmegen*, Landelijk leernetwerk programmatisch toetsen, https://lerenvantoetsen.nl/portret_han-moveel_onderlegger/

Waarom is er gekozen voor programmatisch toetsen?

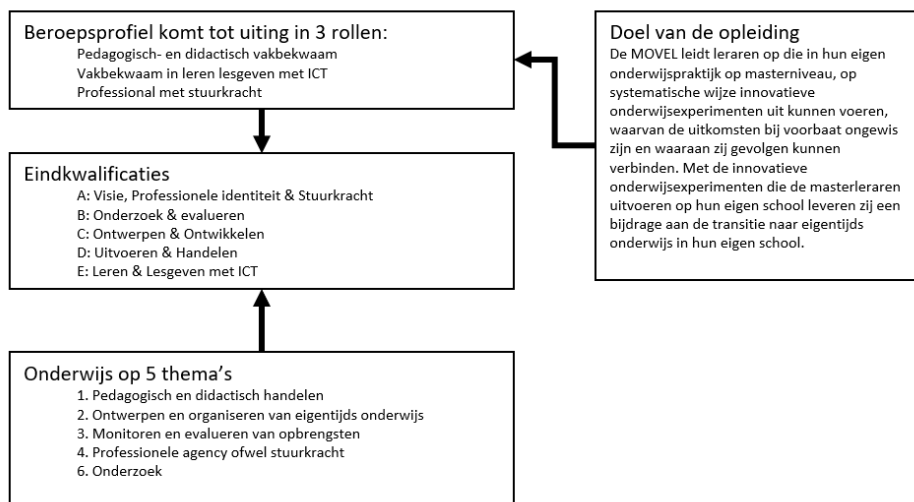
De deeltijd masteropleiding ontwerpen van eigentijds leren (MOVEEL) van de HAN hogeschool leidt ervaren leraren uit verschillende onderwijssectoren op om eigentijds onderwijs te kunnen implementeren in de praktijk. Eigentijds onderwijs wordt door MOVEEL gedefinieerd als onderwijs waarin leerlingen de regie nemen over hun eigen leerproces, het onderwijs is afgestemd op de individuele leerbehoeftes van leerlingen, en waarbij nieuwe technologieën en wetenschappelijke inzichten bewust worden ingezet om dit te realiseren. Zelf wil de opleiding ook een eigentijdse opleiding zijn met een eigentijdse visie op opleiden en toetsen. Zo is bij de ontwikkeling van de opleiding een visie geformuleerd over hoe eigentijds opleiden, leren en toetsen met elkaar verbonden moeten zijn, waarbij het toetsen van de student vooral in dienst moet staan van het leren en de beroepspraktijk. Er is gekozen voor programmatisch toetsen omdat dit naadloos aansluit bij deze visie. Door studenten in aanraking te laten komen met een eigentijdse manier van toetsen probeert de opleiding studenten ook te stimuleren om zelf een visie te ontwikkelen over eigentijds toetsen en deze te kunnen vertalen naar hun eigen onderwijspraktijken.

Wat zijn de beoogde leerresultaten van de opleiding?

Allereerst is, in samenwerking met alle praktijkpartners, het beroepsprofiel opgesteld waarin drie beroepsrollen tot uiting komen: pedagogisch en didactisch vakbekwaam, vakbekwaam in leren en lesgeven met ICT en de professional met stuurkracht. Vervolgens zijn er aan de hand van deze rollen zes eindkwalificaties uitgewerkt: A. visie, professionele identiteit en stuurkracht, B. onderzoek en evalueren, C. ontwerpen en ontwikkelen, D. uitvoeren en handelen, E. leren en lesgeven met ICT. Deze eindkwalificaties zijn omschreven als beoogde leerresultaten die centraal staan gedurende de gehele opleiding. Zo zijn de leerresultaten bij kwalificatie A als volgt omschreven: “De masterlaar reflecteert op de eigen professionele identiteit en ontwikkelt op basis van gefundeerde en verantwoorde didactische en pedagogische keuzes een visie op eigentijds onderwijs, uitgaande van relevante en actuele maatschappelijke en technologische ontwikkelingen, wetenschappelijke inzichten en het innovatievraagstuk van de school”. Vervolgens heeft de opleiding gekeken welke inhouden studenten nodig hebben om zich op de eindkwalificaties te ontwikkelen, hoe studenten kunnen aantonen dat zij de eindkwalificaties beheersen en wat dit dan zou betekenen voor het onderwijs. Deze vragen hebben geleid tot vijf onderwijsthema's die in het onderwijs worden

aangeboden: 1. pedagogisch didactisch handelen, 2. ontwerpen en organiseren van eigentijds onderwijs, 3. monitoren en evalueren van opbrengsten, 4. professionele agency oftewel stuurkracht en 5. onderzoek. Gedurende de studie werken studenten aan een innovatievraagstuk binnen hun eigen beroepspraktijk, gekoppeld aan de inhoud van ontwerpen van eigentijds onderwijs. Thema's 1, 2, en 3 bieden een inhoudelijke verdieping om vanuit de drie beroepsrollen invulling te kunnen geven aan dit innovatievraagstuk. Thema's 4 en 5 bieden de vaardigheden om binnen het innovatievraagstuk systematisch onderwijsexperimenten uit te kunnen voeren. Deze thema's komen terug in alle drie de onderwijseenheden. Binnen de master zijn er twee onderwijseenheden van een half jaar (15 ECT per periode) en één van een jaar (30 ECT). Op deze manier vormen de beroepsrollen en de eindkwalificaties/leeruitkomsten de ruggengraat van de opleiding. Voor een overzicht van deze ruggengraat zie figuur 1.

Figuur 1
Ruggengraat Master Ontwerpen van Eigentijds Leren

Welke plek heeft de body of knowledge gekregen?

Eén van de datapunten is de uitkomst van een kennistoets die de studenten gedurende de opleiding meerdere keren kunnen maken. Deze toets is vormgegeven als voortgangstoets en bevat vragen die gerelateerd zijn aan de vijf thema's. Er is per onderwijseenheid een streefnorm (percentage antwoorden goed beantwoord) vastgesteld. Na het maken van de toets voeren de studenten zelf een toetsanalyse uit en reflecteren zij op het behaalde resultaat. Als de streefnorm niet behaald is, bekijken ze met de coach op welke wijze (en eventueel met behulp van welk ander datapunt) gewerkt kan worden aan het ontwikkelen van de nog ontbrekende kennis. Studenten kunnen er vervolgens voor kiezen nogmaals een voortgangstoets te maken; ze kunnen er ook voor kiezen de kennis onderdeel te laten zijn van een ander datapunt. Beheersing van de kennisbasis kan dus niet alleen met de kennistoets, maar ook met behulp van andere datapunten worden aangetoond.

Welke datapunten zijn er?

Studenten kunnen binnen de thema's die terugkomen in iedere onderwijsperiode laten zien dat ze het eindniveau van die onderwijseenheid beheersen door zeven verschillende datapunten aan te leveren. De eerste zes hiervan zijn verplicht voor alle studenten. Dit zijn een position paper, beroepsproduct, voortgangstoets, videoselfie, criterium gericht interview en een presentatie in de professionele leergemeenschap. Studenten kunnen ook zelfgekozen aanvullend bewijsmateriaal

inleveren ter beoordeling, maar dit is niet verplicht. Tabel 1 geeft een overzicht van de verschillende datapunten.

Tabel 1

Overzicht datapunten

DATAPUNTEN	INHOUD
POSITION PAPER	Studenten moeten hun eigen visie op eigentijds onderwijs beschrijven en verantwoorden. Dit datapunt komt iedere onderwijseenheid weer terug en wordt steeds bijgesteld en/of aangevuld.
BEROEPSPRODUCT	Het innovatievraagstuk staat hierbij centraal. Het beroepsproduct is onderverdeeld in drie aparte beroepsproducten, die ieder betrekking hebben op het doen van onderzoek. Deelproduct 1 richt zich op het vooronderzoek, deelproduct 2 op het ontwerpen van een onderzoek en deelproduct 3 op het uitvoeren en evalueren van het onderzoek.
VOORTGANGSTOETS	Kennistoets die studenten gedurende de opleiding meerdere keren kunnen maken.
VIDEOSELFIE	Een video die de studenten maken waarin ze terugblikken op hun eigen ontwikkeling
CRITERIUMGERICHT INTERVIEW	Een criteriumgericht interview over leren en lesgeven met ict waarin studenten zelf komen met bewijsmaterialen gedurende het interview.
PRESENTATIE IN DE PROFESSIONELE LEERGEMEENSCHAP	Presentatie over kennisopbrengsten van het innovatievraagstuk waar de studenten aan gewerkt hebben.
AANVULLEND BEWIJSMATERIAAL	Vrije keuze

Hoe worden studenten begeleid?

Gedurende de gehele master wordt gebruik gemaakt van 1 beoordelingsrubric waarbij voor iedere eindkwalificatie een set van vier à vijf prestatie-indicatoren is omschreven per eindniveau van iedere onderwijseenheid. In totaal zijn er dus drie ontwikkelniveaus. Niveau 1 is het startniveau dat studenten moeten beheersen na de eerste onderwijseenheid van een half jaar. Niveau 2 is het tussenniveau dat studenten moeten beheersen na de tweede onderwijseenheid van een half jaar. Niveau 3 is het eindniveau dat studenten moeten beheersen aan het einde van de master. Voor de eerste twee onderwijseenheden van een half jaar worden voor iedere eenheid 15 ECTS toegekend. Voor de derde onderwijseenheid van een jaar worden 30 ECTS toegekend. In het oorspronkelijke ontwerp waren er twee onderwijseenheden van een jaar, maar omdat veel studenten deelnemen aan de opleiding vanuit een lerarenbeurs moest hiervan afgeweken worden. Deze studenten moeten namelijk kunnen aantonen dat zij na een jaar ten minste 15 studiepunten hebben behaald.

De prestatie-indicatoren zijn niet vast gekoppeld aan een bepaald datapunt omdat de datapunten betrekking kunnen hebben op meer dan één eindkwalificatie. Wel is het zo dat sommige datapunten zich logischer lenen voor bepaalde indicatoren. Daarom ontvangen de studenten bij aanvang van de opleiding een overzicht waarin staat aangegeven welk datapunt je logischerwijs kunt gebruiken voor het aantonen van bepaalde eindkwalificaties. De studenten zijn echter niet verplicht om dit te volgen en mogen zelf per datapunt aangeven op welke prestatie-indicatoren zij beoordeeld willen worden. Uitgangspunt is dat alle prestatie-indicatoren ten minste twee keer zijn beoordeeld bij het inleveren van het portfolio. Daarnaast mogen studenten zelf beslissen door wie zij het datapunt willen laten beoordelen. De datapunten worden altijd door meerdere beoordelaars bekeken. Hierbij kunnen

studenten kiezen uit een docent, medestudent, collega uit werkveld en/of lector. Voor sommige datapunten is bijvoorbeeld wel vastgelegd dat er in ieder geval een docent naar gekeken moet hebben.

Door het geven van keuzevrijheid met betrekking tot de datapunten en beoordelingen wil de opleiding de student in de lead zetten ten opzichte van zijn of haar eigen ontwikkeling. Een uitdaging hierbij is wel om de studenten kritisch te laten nadenken over wat zij aantonen met de ingeleverde datapunten, aangezien de opleiding nu nog vaak ziet dat studenten veel prestatie-indicatoren aankruisen per datapunt.

De beoordelaars beoordelen de beoordelingscriteria aan de hand van de rubric op een 5-puntsschaal en geven geschreven feedback, die in het beoordelingsformulier is opgesplitst naar: waar sta je nu, wat gaat al goed, en tips voor een volgende stap. De beoordeling op deze datapunten wordt vastgelegd in een digitaal portfolio dat ook fungeert als studentvolgsysteem. De geschreven feedback wordt daarnaast ook mondeling toegelicht door de feedbackgever. Doordat de verschillende datapunten en de beoordelingsrubric in iedere onderwijseenheid terugkomen, kan de student de beoordelingen en de hieraan gekoppelde feedback bij volgende datapunten makkelijk verwerken/toepassen. Omdat studenten elkaar ook vaak feedback geven binnen de opleiding, wordt er binnen het kernthema Monitoren en Evalueren veel aandacht besteed aan de rol van feedback. Studenten leren hoe ze goede feedback kunnen geven en hoe zij gekregen feedback kunnen benutten. Om de docenten te ondersteunen in het geven van goede feedback zijn er voorbeeldformulieren beschikbaar en vindt regelmatig intervisie plaats tussen de docenten. De feedback op de eindopdrachten wordt meegenomen in het portfolio, maar studenten ontvangen ook tussentijdse feedback op het datapunt van de docent. Deze tussentijdse feedback kan worden gezien als informele 'just in time' feedback en wordt niet geregistreerd.

Het leerproces van de studenten wordt begeleid aan de hand van intervisie en individuele begeleiding van een leercoach waarbij de focus ligt op hoe de student leert. In de onboardingsperiode van acht weken wordt zowel de coaching 1 op 1 als de intervisie in groepen opgestart. De intervisie wordt begeleid door de leercoach. De studenten hebben dezelfde coach in de intervisiegroepen als bij de 1 op 1 coaching. De coaching en intervisiebijeenkomsten vinden maandelijks plaats. De student kan daarnaast naar eigen behoefte contact opnemen met de coach en/of met de intervisiegroep. De coach blijft gedurende de twee opleidingsjaren verbonden aan de student.

Hoe wordt de beslisfunctie van programmatisch toetsen ingevuld?

Aan het eind van iedere onderwijseenheid wordt een beslissing genomen door de besliscommissie en worden studiepunten toegekend. Deze beslisprocedure verloopt volgens het volgende stappenplan:

Stap 1: De student checkt of hij aan alle formele eisen voldoet door na te gaan of alle datapunten zijn uitgevoerd zoals beschreven in de handleiding, alle beoordelingscriteria zijn beoordeeld en of de student beoordelingen heeft ontvangen van meerdere beoordelaars.

Stap 2: De student maakt aan de hand van een zelfbeoordelingsformulier een inschatting over hoe hij het de afgelopen periode heeft gedaan. Per eindkwalificatie geeft de student hierop aan wat hij al beheerst, wat beter zou kunnen en wat vervolgstappen gaan zijn. Daarnaast geeft de student zichzelf een overall beoordeling die bestaat uit drie onderdelen: (1) een inschatting of het niveau onder/naar/boven verwachting is, (2) een voorstel voor een cijfer (het geven van een cijfer is verplicht vanuit de OER van de HAN), en (3) een beargumenteerd advies voor het cijfer.

Stap 3: De student voert een voortgangsgesprek met de coach over de afgelopen periode. Voorafgaand aan het gesprek leest de coach de beoordelingen en de feedback die de student heeft verzameld op de datapunten en de zelfbeoordeling van de student. In het coachgesprek worden de bevindingen van de coach besproken en wordt besproken of de student klaar is om zijn/haar portfolio voor te leggen aan de adviescommissie. De student schrijft de belangrijkste conclusies uit het voortgangsgesprek op in een gespreksverslag. Als de student en de coach tijdens het gesprek gezamenlijk tot de conclusie komen dat de student nog niet aan het niveau van de betreffende onderwijseenheid voldoet, dan wordt in het gespreksverslag het plan van remediëring beschreven. De student stuurt het verslag naar de coach ter accordering en voert vervolgens het remediëringstraject uit. Nadat de remediëring is uitgevoerd vindt een nieuw coachingsgesprek plaats.

Ook als de student en coach tijdens het voortgangsgesprek gezamenlijk tot de conclusie komen dat de student voldoet aan het niveau van de onderwijseenheid schrijft de student een gespreksverslag. De coach accordeert dit verslag. De keuze om een beslissing aan te vragen bij de besliscommissie ligt altijd bij de student (dus ook met een negatief advies van de coach kan de student een beslissing aanvragen).

Stap 4: De coach schrijft, in overleg met de kerndocenten die betrokken zijn geweest bij de student, een adviesbeoordeling voor de besliscommissie. De coach stuurt het adviesbeoordelingsformulier vervolgens naar de besliscommissie.

Stap 5: De besliscommissie bestaat uit een onafhankelijke examinerator vanuit de opleiding en twee examinatoren vanuit het werkveld. De besliscommissie bekijkt de zelfbeoordeling van de student en de adviesbeoordeling van de coach, en toetst deze aan de beoordelingen die de student ontvangen heeft op de datapunten. Hierbij kijkt de besliscommissie vooral naar de geschreven beoordelingen en feedback op de datapunten en minder naar de beoordeling die is gegeven op de 5 puntschaal. Ieder portfolio wordt door twee leden van de besliscommissie individueel bekeken, en zij bespreken onderling hun bevindingen. Alleen als zij niet tot een gezamenlijke beslissing komen wordt de student in de commissievergadering besproken.

Stap 6: De besliscommissie stelt vast of er sprake is van beheersing van de eindkwalificaties 'onder', 'naar' of 'boven' verwacht niveau. De besliscommissie velt dit oordeel door te kijken of alle eindkwalificaties op niveau zijn. De besliscommissie neemt een holistisch besluit per eindkwalificatie. De student hoeft dus niet alle prestatie-indicatoren hebben laten zien om voldoende te scoren op het verwachte niveau van de eindkwalificatie voor die onderwijseenheid. Vervolgens koppelt de commissie hier zowel een overall inschatting (onder, naar of boven verwachting) als een cijfermatige beoordeling aan (over de eindkwalificaties heen, dus niet per eindkwalificatie). In het geval van 'onder verwachting' worden geen studiepunten toegekend en neemt de coach contact op met de student voor een remediëringsoopdracht. De student mag in dit geval wel doorgaan met de volgende onderwijseenheid. Bij 'naar' en 'boven' verwachting worden studiepunten toegekend. Mocht de commissie tot een andere beslissing komen dan de adviesbeslissing van de coach, dan vindt hierover altijd overleg en afstemming plaats met de coach. De voorzitter van de besliscommissie legt de resultaten vast in het portfolio en informeert de student over de behaalde resultaten.